

Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Girişimcilik Eğitime Yönelik Tutumları ve Girişimcilik Niyetleri*

Education Faculty Students' Attitudes towards Entrepreneurial Education and Entrepreneurial Intention

Ekmel ÇETİN¹

¹Kastamonu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü. ekmel@kastamonu.edu.tr

Makalenin Geliş Tarihi: 16.01.2021

Yayına Kabul Tarihi: 10.03.2021

ÖZ

Girişimcilik özellikle OECD tarafından “gelişmekte olan” kategorisinde yer alan ülkelerin ekonomik, refah ve sosyal istikrarında önemli bir rol oynamaktadır. Türkiye’de son yıllarda teknolojinin de gelişimiyle genç girişimcilerin ve önemli girişimlerin sayısının arttığı, buna rağmen istihdam konusunda hâlâ sıkıntılar yaşandığı görülmektedir. anlatım bozukluğu cümle düzeltilmeli Bu durum öğretmen yetiştirme alanında atama-iş bulma sıkıntısı şeklinde kendini göstermektedir. Bu sebeple Eğitim Fakültelerinde de girişimcilik eğitimleri verilmekte ve öğrenciler eğitim alanında ya da ilgileri ve yetenekleri doğrultusunda farklı alanlarda girişimlerde bulunmaya yönlendirilmektedir. Bu çalışmanın amacı, eğitim fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin girişimcilik eğitime yönelik tutumlarının bilişsel, duyuşsal ve davranışsal bileşenlerini incelemek, öğrencilerin girişimcilik eğitime yönelik tutumlarının girişimcilik niyetlerine etkisini ölçmek ve girişimcilik eğitime yönelik tutum ve girişimcilik niyeti arasındaki kontrol değişkenlerinin rolünü incelemektir. Katılımcılar, eğitim fakültesinin farklı bölümlerinde ve sınıf düzeylerinde öğrenim gören öğrencilerdir. “Planlı Davranış Teorisi”ne göre planlanan araştırma modelinde çevrim içi anket yoluyla veri toplanmıştır. Sonuçlar girişimcilik eğitime yönelik tutumun girişimcilik niyeti üzerinde olumlu bir etkisi olduğunu göstermektedir. Ayrıca ailenin girişimci olması ve dersin zorunlu ya da seçmeli olarak alınması açısından da farklılıklar görülmüştür.

Anahtar Sözcükler: Girişimcilik eğitimi, Girişimcilik, Girişimcilik niyeti, Öğretmen adayları ve girişimcilik.

* **Alıntılama:** Çetin, E. (2021). Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Girişimcilik Eğitime Yönelik Tutumları ve Girişimcilik Niyetleri. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 41(1), 153-180.

ABSTRACT

Entrepreneurship plays an important role on the economic, welfare and social stability of the countries that was determined as developing countries by OECD. Although there is an increase in the number of young entrepreneurs and important entrepreneurships in Turkey, there is still employment problems especially among young graduates. This shows itself as appointing of education faculty graduates as teacher. Thus, entrepreneurship educations are given in education faculties and students are guided to become entrepreneurs based on their interests and abilities. The aim of this study is to examine the cognitive, emotional and behavioral components of the attitudes of students towards entrepreneurship education, to measure the impact of students' attitudes towards entrepreneurship education on their entrepreneurship intentions, and to examine the control variables between the entrepreneurship education and entrepreneurship intention. Participants are the students from different departments and grade levels of education faculty. Results indicate that the attitude towards entrepreneurship education has a positive impact on students' entrepreneurship intentions. Moreover, there are differentiations in terms of family background and compulsory/elective course variables.

Keywords: *Entrepreneurship education, Entrepreneurship, Entrepreneurship intention, Prospective teachers and entrepreneurship.*

GİRİŐ

Girişimcilik eğitimi ÷lkelerin rekabetçi ekonomisinin düzenini belirleyen en yenilikçi ve etkili güçlerden birisi olarak kabul edilir. Türkiye’de girişimcilik eğitimi Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB) başta olmak üzere birçok kamu kurum ve kuruluşları, özel kuruluşlar, girişimcilik konusunda bir araya gelen sivil toplum kuruluşları ve yükseköğrenim kurumları tarafından verilmektedir. Girişimciliğin öğretilip öğretilmeyeceği konusundaki tartişmalar göz ardı edilerek son yıllarda yükseköğrenim kurumlarında “öğrenim alanı ayırt etmeksizin” girişimcilik eğitimlerinin verilmesine ağırlık verilmiştir. Bu derslerin temel amacı yükseköğrenim öğrencilerine disiplinler arası bir yaklaşımı kapsayan geniş bir bilgi ve beceri birikimi aşılamaktır.

Türkiye’de hizmet veren çeşitli girişimci destekleme kuruluşları, melek yatırımcı organizasyonları ve devlet destekleri düşün÷ldüğünde girişimci ortamın mevcut koşullarda oldukça elverişli olduğu açıktır. 2016 yılından itibaren KOSGEB tarafından desteklenen girişimcilik eğitimleri, eğitim fakólterinde de zorunlu statüde verilmeye

başlanmıştır. 2018 yılında yenilenen eğitim fakültesi programlarıyla da seçmeli ders haline dönüştürülmüş ve öğrencilerin ilgileri doğrultusunda verilmeye devam edilmektedir. Ancak öğrencilerin girişimcilik eğitime karşı tutumlarının nasıl olduğu, bu tür eğitimlerin ne derece başarılı olabildiği konusunda yanıtlanması gereken bir sorudur. Girişimcilik eğitiminin, öğrencilerin girişimciliğe karşı tutumlarını olumlu yönde etkilediği çalışmalarda belirtilmektedir (Wei, Liu, ve Sha, 2019). Olumlu bir tutuma sahip olmadan bilişsel ya da bilişsel olmayan yeterlikleri elde etmek ve bunları uzun vadede sürdürmek zor olabilir (Moberg, 2014). Bu çalışmanın amacı da Eğitim Fakültesinde öğrenim gören ve girişimcilik dersi almış öğrencilerin tutumlarını belirlemektir. Aynı zamanda girişimcilik niyetine yönelik tutumun etkisinin ölçülmesi de amaçlanmıştır. Çalışma bulgularının özellikle eğitim fakültelerinde verilen girişimcilik eğitimleri konusunda öğretim elemanlarına ve araştırmacılara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Girişimcilik Eğitimi

Girişimcilik hem çok yönlü hem de disiplinler arası bir olgudur. Girişimci, en basit tabirle kâr ve büyüme için işletme kuran birey olarak tanımlanabilir (Smith, Hamilton ve Fabian, 2019). 18. y.y. başlarında Richard Cantillon tarafından yapılan “henüz belirginleşmemiş bir bedelle satmak üzere üretim girdilerini ve hizmetlerini bugünden satın alan ve üreten kişi” (Bernstein, 2011) tanımı ise girişimciliğin bir iş yaratmaktan daha fazlası olduğunu göstermektedir. Gelişmekte olan ülke yönetimlerinin bu tanıma uyan girişimcilerin kendi kendilerine ortaya çıkmalarını beklemek yerine onları ortaya çıkaracak eğitim ve etkinlikleri desteklemeleri gereklidir. Etkili bir girişimcilik eğitimi ile öğrencilerde girişimci bir zihniyet oluşturma bir ihtiyaç olduğu söylenebilir. Girişimcilik eğitiminin öğrencilerin kariyer ve gelecek kararlarını etkileyecek temel faktörlerden biri olduğu alanyazında sıklıkla vurgulanmaktadır (Wei vd., 2019; Franke ve Luthje, 2004; Fayolle, 2013). Yükseköğretimde girişimciliğin ve girişimcilik yaklaşımlarının tanıtılması öğrencilerin girişimciliğe yönelik algılarını etkileyebilir (Kassean, Vanevenhoven, Liguori & Winkel, 2015). Bununla birlikte girişimcilik eğitiminin hızlı ekonomik büyüme ve bunun için olumlu bir ortam oluşturulması

açısından da önemli olduğu kabul edilmektedir (Warnecke, 2013). Girişimcilik; ürünleri, kurumları ve dolayısıyla insanların hayatını doğrudan etkilediği için (Green, 2010), girişimcilik eğitiminin ülkeler tarafından önemi anlaşılmakta ve bu alana yönelik eğitim faaliyetleri de arttırılmaktadır. Finkle ve Deeds (2001), 2000'li yıllar itibariyle alan ayırt etmeksizin üniversitelerde girişimcilik eğitimlerinin oldukça arttığını belirtmektedirler. 2020 itibariyle Türkiye'de üniversitelerin önlisans ve lisans programlarında girişimcilik derslerinin neredeyse her alanda verildiği görülmektedir.

Girişimcilik Eğitime Yönelik Tutum

Tutum, kişinin bir nesneye, fikre ya da kuruma yönelik genel eğilimini temsil eden görüş olarak tanımlanabilir. Tutumlar çeşitli durumlara yönelik tepki vermenin alışkanlık kazanılmış yollarıdır. Tutumlar olumlu ya da olumsuz olabildiği gibi pasif ya da etkin de olabilir. Girişimcilik bağlamında ise tutum, kişinin girişimci davranışı ve neden-sonuçlarını ne derece yararlı eş anlamlı kelimeler olduğu için biri tercih edilmeli ve olumlu olarak algıladığı şeklinde tanımlanmıştır (Ajzen, 2002). Girişimci tutum için başarı ihtiyacı, davranış üzerinde kişisel kontrol, yenilikçilik ve özsaygı olmak üzere dört boyut belirlenmiştir (Fenech, Baguant ve Ivanov, 2019). Bireylerin girişimci davranışa yönelik genel tavrını oluşturan bu boyutların her biri, bileşenleri olan duyuşsal, bilişsel ve davranışsal yönlerden ölçülmüşlerdir.

Bilişsel bileşen, öğrencilerin bir nesne (Girişimcilik Eğitimi) hakkındaki inançları, düşünceleri ve bilgilerinden oluşur. İnançlar bireyin bir şey hakkında sahip olduğu ayrıntılı düşüncelerdir ve o nesne hakkındaki bilgi ve değerlendirmelerini yansıtırlar (Duell ve Schommer-Aikins, 2001). İnançın doğru ya da yanlış olması, gerçek ya da sahte olması gibi durumlar söz konusu değildir, önemli olan belirtilen nesne hakkında inancın var olmasıdır. Birey bir topluluk içinde büyüdüğünde ya da bir grupta ilişkilendirildiğinde inançları oluşur. Her birey toplumdaki etkileşimlerine göre inançları öğrenir ve formüle eder. İnançlar çoğunlukla bireyin sosyal çevresinden (aile, arkadaş vs.) etkilenir. Buna bağlı olarak bir öğrencinin de girişimcilik dersine olan inancı, zaman geçtikçe bu tutumun olumlu bir bileşenini geliştirmesine yardımcı olabilir.

Hislerle ilgili olan duyuşsal bileşen, öğrencilerin girişimcilik eğitimine duydukları duygusal tepki ve hislerdir. Girişimciliğin algılanan arzu edilirliliği ve eğitimi sezgisel düşünme yoluyla oluşturulabilir (Cavazos-Arroyo, Puente-Diaz ve Agarwal, 2017). Bu durum, girişimciliğin algılanan değerinin etkili bir tutumsal yargılama yoluyla inşa edildiği anlamına gelir. “Girişimcilik eğitimini seviyorum” ya da “Girişimcilik eğitimini sevmiyorum” ifadesi girişimcilik eğitime yönelik duygusal değerlendirmenin ifadesidir. Kişilerin kendilerine özgü motivasyonları, kişilikleri, geçmiş deneyimleri, sosyal çevreleri ve fiziksel koşulları nedeniyle aynı duygu ve hisleri farklı değerlendirdikleri görülmüştür (Cavazos-Arroyo vd., 2017). Bu durum öğrencilerin girişimcilik eğitime karşı olumlu duygular besleyebildikleri gibi olumsuz değerlendirmeler de yapabileceklerini gösterir.

Davranışsal bileşen girişimcilik eğitime yönelik beklenen tepkileri ve öğrencilerin davranışsal niyetlerini amaçlar, hedefler ve istekler şeklinde yansıtır. Örneğin, mezuniyetten önce veya sonra girişimci olmayı planlayan bir öğrenci girişimciliğe ve onun eğitimine katılma ve bu konuya ilgi duymaya yönelik davranışlar geliştirebilir.

Girişimcilik Niyeti

Bireyin girişimcilik niyeti, girişimci davranışlarını tahmin etmek için temel ve gerekli değişkendir. Girişimcilik niyetinin tam bir tanımı olmamakla birlikte bazı araştırmacılar tarafından kariyer yönelimi (Valencia-Arias, Montaya ve Montaya, 2018) ya da yeni ortaya çıkan girişimciler (Şahin, Karadağ ve Tuncer, 2019) gibi kavramlarla tanımlanmıştır. Peng, Lu ve Kang (2013) girişimcilik niyetini, girişimcilik seçimlerini etkilemek için arzu, istek ve umut etme gibi zihinsel bir yönelim olarak tanımlamışlardır. Ayrıca girişimcilik niyeti çalışmalarının niyet anlayışını geliştirmeyi amaçlayan birkaç teorisi vardır (Fayolle, 2013; Nowinski, Haddoud, Lancaric, Egerova ve Czegledi, 2019). Bu teoriler arasında en çok kullanılanlar “Girişimcilik Olayı Teorisi”, “Kurumsal Ekonomi Teorisi” ve “Planlı Davranış Teorisi” (Diaz-Casero, Hernandez-Mogollon ve Roldan, 2012). Diğerleriyle karşılaştırıldığında “Planlı Davranış Teorisi” daha analitiktir ve daha fazla yeterliğe sahiptir. Bu nedenle

girişimcilik niyetinin neden ve sonuçlarını açıklamak için en çok kullanılan teori “Planlı Davranış Teorisi”dir (Iakovla, Kolvereid ve Stephan, 2011).

Araştırmanın Amacı

Günümüzde girişimcilik eğitimi, eğitimin neredeyse her düzeyinde giderek daha popüler hale gelmektedir. Eğitim verildiği takdirde tüm insanlarda girişimcilik potansiyelinin açığa çıkarılabileceği göz önüne alınarak “İşletme” gibi alanlardan çıkıp tüm alanlara yayılan ve dolayısıyla eğitim fakültelerine de gelen girişimcilik eğitimi yenilenen öğretim programlarında lisans düzeyinde seçmeli ders olarak sunulmaktadır. Öğretmen ataması ve istihdam gibi durumlar da dikkate alınınca girişimcilik eğitimi öğrenciler tarafından yoğunlukla tercih edilmektedir. Girişimcilik dersi vermenin mantığı genellikle bir kariyer seçeneği olarak girişimcilik konusunda farkındalık yaratmak olmuştur. Girişimcilik eğitimi öğrencileri üzerinde düşünülmesi, cesaretle yaklaşılması ve risk alınması gereken bir kariyer düşünme konusunda motive eder (Wei vd., 2019; Newbery, Lean, Moizer ve Haddoud, 2018). Girişimcilik eğitime yönelik tutum ve destekleyici bir ortam da girişimci niyetini derinden etkiler (Obschonka ve Hahn, 2018).

Mühendislik öğrencilerinin uygulamalı girişimcilik eğitimi aldıktan sonra öncesine göre girişimcilik eğilimlerinin yüksek olduğu görülmüştür (Yıldız ve Zehir, 2019). Eğitim fakültelerinde de öğretmen adaylarının girişimcilik düzeylerinin belirlenmesine yönelik çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalarda genel anlamda girişimcilik düzeylerinin yüksek olduğu ve öğretmen adaylarının girişimcilik özelliklerini kendi yaşamlarında kullandıkları (Anagün ve Atalay, 2017), girişimcilik düzeylerinin aile gelir durumuna göre (Pan ve Akay, 2015), yaşanan şehre göre (Aydın ve Öner, 2016), eğitim alınan bölüme göre (Köstekçi, 2016; Memduhoğlu ve Şahin, 2017) farklılaştığı görülmüştür. Eğitim fakültelerinde verilen girişimcilik eğitimi bağlamında bakıldığında da öğretmen adaylarının girişimcilik eğilimlerinin girişimcilik eğitimi sonrası anlamlı düzeyde arttığı (Seçgin, 2020) ve alınan girişimcilik dersi sonrası girişimcilik bilinci ve farkındalığının elde edildiği görülmüştür (Arpacı, 2015).

Girişimcilik eğitimi ve öğrencilerin girişimcilik özellikleriyle ilgili çalışmalar yapılmış olmasına rağmen eğitim fakülteleri özelinde, girişimcilik eğitime yönelik tutum ve cümle içinde iki tane “ve” kullanılması anlatım bozukluğuna sebep olmuş düzeltilmeli girişimcilik niyeti konularında çalışmaların yetersiz olduğu görülmektedir. Bu nedenle bu çalışma Türkiye’de eğitim fakültelerindeki girişimcilik eğitimi programlarının gelecekteki gelişimleri için bir temel oluşturacağı gibi girişimcilik eğitime yönelik tutum ve girişimcilik niyeti arasındaki ilişkiyle ilgili de veri sağlamış olacaktır.

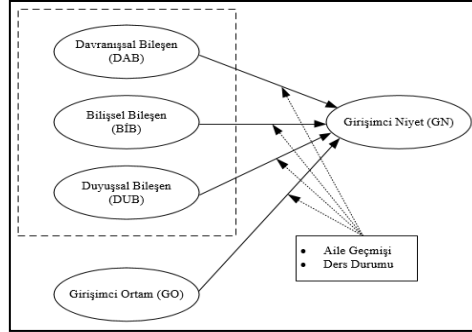
Araştırmanın amacı, girişimcilik eğitime yönelik tutumu, girişimcilik niyetini ve aralarındaki ilişkiyi değerlendirmektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki alt amaçlara yanıtlar aranmıştır.

- Öğrencilerin girişimcilik eğitime yönelik tutumları ve girişimcilik niyetlerinin belirlenmesi.
- Girişimcilik eğitime yönelik tutumun girişimci niyet üzerindeki etkisinin ölçülmesi.
- Girişimcilik ortamının girişimcilik niyeti üzerindeki etkisinin incelenmesi.
- Kontrol değişkenlerinin (girişimci aile, dersin zorunlu/seçmeli olması) girişimcilik tutumu ve niyeti arasındaki ilişkiye etkisinin incelenmesi.

YÖNTEM

Bu çalışmanın amacı “Planlı Davranış Teorisi” (PDT) doğrultusunda belirlenmiştir. Bu teori, davranışsal niyetlerin bir bireyin davranışa, subjektif normlara ve davranışsal kontrol algısına yönelik tutumu tarafından oluşturulduğunu önermektedir (Pulka, Aminu ve Rikwentishe, 2015). Bu teoriye göre davranışsal niyetler ve davranışlar, davranışa, subjektif normlara ve algılanan davranış kontrolüne yönelik tutuma göre şekillenirler. Pulka vd. (2015) çoğu davranışın bir bireyin davranışı gerçekleştirme niyetinden kaynaklandığını ileri sürmüşlerdir. Ayrıca bir yeteneği geliştirme niyetinin alternatifler arasında dikkatli seçim yapmak ve doğru kararları vermek olduğunu da belirlemişlerdir.

Şekil 1’de görülen PDT modeline göre tutum, niyet ve girişimcilik ortamı önemli

yapılardır.

Şekil 1. Planlı Davranış Teorisine göre planlanan araştırma modeli

Planlı Davranış Teorisinin bu çalışma için benimsenmesinin gerekçesi, bir davranışa yönelik insan tutumunu açıklama gücüne dayanmaktadır. Ayrıca bu teorisin formaları girişimcilik eğitiminin teorik temeline ve onun girişimcilik niyeti üzerindeki etkisinin oluşumunun açıklanmasına uygundur. Son olarak da girişimciliğin planlı bir davranış türü olması ve yeterli planlama yapılmadan gerçekleştirilemeyeceği durumu, PDT’nin benimsenmesini gerekli kılmaktadır. İlgili alanyazın ve Şekil 1’de görülen planlanan araştırma modeline göre aşağıdaki hipotezler oluşturulmuştur.

H1: Girişimcilik eğitime yönelik tutumun Davranışsal Bileşeni (DAB) Girişimcilik Niyetini (GN) etkiler.

H2: Girişimcilik eğitime yönelik tutumun Bilişsel Bileşeni (BİB) Girişimcilik Niyetini (GN) etkiler.

H3: Girişimcilik eğitime yönelik tutumun Duyuşsal Bileşeni (DUB) Girişimcilik Niyetini (GN) etkiler.

H4: Girişimci ortam ile Girişimcilik Niyeti arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Katılımcılar

Bu çalışma, planlı davranış teorisi temeline dayanarak eğitim fakültesi öğrencilerinin girişimcilik eğitimine yönelik tutumlarının girişimcilik niyeti üzerine etkisine ve aralarındaki ilişkiye odaklanmaktadır. Evren, eğitim fakültelerinde öğrenim gören ve girişimcilik eğitimi almış öğrencilerdir. Araştırma evrenini çalışmanın yapıldığı devlet üniversitesinin eğitim fakültesinde öğrenim gören 2562 öğrenci oluşturmaktadır. Bu bağlamda örneklem bir devlet üniversitesinin eğitim fakültesinde öğrenim gören ve girişimcilik eğitimi almış 243 öğrencidir. Çalışmada önerilen yapılar arasındaki ilişkiyi kurmak için tarama araştırması yapılmıştır. Katılımcılar seçilirken hem rastgele hem de amaçlı örnekleme (Girişimcilik dersi alan öğrenciler) stratejisi ile karma bir yöntem kullanılmıştır. Bu şekilde hibrit örnekleme genellikle eğitim araştırmalarında yaygın bir şekilde kullanılmaktadır (Bell, Bryman ve Harley, 2003). Veriler 2020-2021 Güz Dönemi başında toplanmıştır. Eğitim fakültesinin farklı öğretmenlik alanlarında öğrenim gören ve geçmiş üç eğitim-öğretim döneminde “Girişimcilik” ya da “Ekonomi ve Girişimcilik” dersi alan 411 öğrenciye anket çevrimiçi şekilde gönderilmiştir. Toplamda 243 tamamlanmış anket alınmıştır. Bu sayı madde sayısı ve örneklem büyüklüğü boyutundan bakıldığında (Çıngı, 1990) araştırma evreni için yeterli bir sayı olarak görülmektedir. Çevrimiçi anket uygulamasında yanıtız seçenek bırakılmaması tercihi uygulandığı için tüm anketler tam olarak doldurulmuş ve değerlendirmeye alınmıştır. Katılımcılara ait demografik veri Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Katılımcı Demografik Bilgileri

Demografik Bilgiler		Sayı
Cinsiyet	Erkek	132
	Kadın	111
Aile	Girişimci	59
	Girişimci Değil	184
Ders Alma Durumu	Zorunlu	116
	Seçmeli	127
Branş	Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi	44
	Fen Bilgisi Öğretmenliği	41
	İlköğretim Matematik Öğretmenliği	31
	Sınıf Öğretmenliği	23
	Okul Öncesi Öğretmenliği	21

Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	22
Müzik Öğretmenliği	14
Resim-İş Öğretmenliği	10
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	43

Tablo 1'e bakıldığında, ailesi girişimci olan ve daha önce herhangi bir işletme kurma/yönetme işiyle ilgilenen öğrenciler %25 oranındadır. Dersin zorunlu ya da seçmeli olarak alınmış olması durumunda da birbirine yakın bir dağılım görülmektedir.

Veri Toplama

Veri toplama aracı olarak dört bölümden oluşan bir anket çevrimiçi olarak katılımcılara gönderilmiştir. Birinci bölümde demografik veriler hakkında bilgi istenmiştir. İkinci bölümde girişimcilik eğitimine yönelik tutumlara ilişkin veriler toplanmıştır. Bu bölümün soruları girişimcilik eğitimine yönelik daha önce yapılan bir çalışmadan uyarlanmıştır (Robinson, Stimpson, Huefner ve Hunt, 1991). Üçüncü bölümde katılımcıların girişimcilik niyetlerine ilişkin veriler toplanmıştır. Girişimci olma niyetine ilişkin soru öğeleri Linan ve Chen'in (2009) çalışmasından uyarlanmıştır. Dördüncü bölüm araştırmacının Türkiye'deki girişimcilik ortamına ilişkin oluşturduğu sorulardan oluşmaktadır. Ankette çalışmanın tüm yönlerini kapsayan toplam 25 soru bulunmaktadır. Anket sorularına yanıtlar; Tamamen Katılıyorum (5), Katılıyorum (4), Kararsızım (3), Katılmıyorum (2) ve Kesinlikle Katılmıyorum (1) şeklinde beş puanlık bir likert ölçeği olarak alınmıştır. Araştırma sorularının anlaşılabilirliğini sağlamak için 12 katılımcıya sorular önceden okutturulup ifadeler incelenmiştir. Ayrıca görünüş geçerliğinin sağlanması için iki alan uzmanına sorular inceltirilip değiştirilmesi ve geliştirilmesi gereken ifadelerde düzeltmeler yapılmıştır.

Çok boyutlu algı ve tutumu ölçen beş yapıya ait sorular (DAB, BİB, DUB, GN, GO) esas olarak farklı kaynaklardan (orijinal anketlerdeki soruların çevrilmesi, düzenlenmesi ya da araştırmacıya ait sorular) derlenmiştir. Bu nedenle analizlerden önce kullanılan aracın iç tutarlılığını ve geçerliğini incelemek gerekmektedir. Faktör yapısını çıkarmak için toplanan veriler üzerinde Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) ve Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) gerçekleştirilmiştir. Anketin son hali, toplam beş yapı ve 25 maddeden

oluşan bir şekil almıştır. DAB, BİB, DUB, GN ve GO bileşenleri için Cronbach Alfa değerleri sırasıyla 0.78, 0.77, 0.79, 0.77 ve 0.82'dir. Aynı zamanda elde edilen parametreler modelin uyumlu olduğunu göstermiştir ($X^2/df=2.74$, CFI=0.93, NFI=0.90 ve RMSEA=0.06). Çalışma katılımcıların öz-bildirim verilerini kullandığından olası ortak yöntem yanlılığını incelemek için tek-faktör test uygulanmıştır. Açıklayıcı faktör analizine girdikten sonra tek bir faktör tarafından açıklanan toplam varyans %34.5'tir ve bu veri %50'den düşüktür. Bu durum verilerde anlamlı düzeyde ortak yöntem yanlılığının olmadığını göstermektedir. 25 maddeden oluşan nihai anket aracı EK 1'de sunulmuştur sunulmuştur ya da verilmiştir gibi bir ifade daha uygun olur.

Etik Kurallara Uygunluk

Bu çalışmada veri toplama işleminin yapılabilmesi için etik kurul izni gerekmektedir. Verilerin toplanabilmesi için Kastamonu Üniversitesi, Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma ve Yayın Etiği Kurulundan, 25.12.2020 tarih ve 107 karar sayısı ile etik kurul izni alınmıştır. Etik Kurul Onay belgesi EK 2'de sunulmuştur.

Veri Analizi

Şekil 1'de gösterilen yapının analizi için PLS-SEM En Küçük Kareler Yapısal Eşitlik Modeli kullanılmıştır. Bağımlı değişkenler için açıklanan varyansı en üst düzeye çıkarmak için açıklayıcı analiz teknikleri kullanılmıştır (Hair, Hult, Ringle ve Sarstedt, 2016). Çalışmanın girişimcilik eğitime yönelik tutum, girişimcilik ortamı ve girişimcilik niyeti ile ilgili çok boyutlu bir çerçeve geliştirmeye çalıştığı dikkate alınarak bu analiz yöntemi tercih edilmiştir.

BULGULAR

SEM kullanılarak analiz edilen veriler için ilk olarak ölçüm modelinin analizi, ikinci aşamada ise yapısal model çalışması yapılmıştır. Son aşamada ise tüm veri seti ailenin girişimci olması ve dersin zorunlu ya da seçmeli olması durumuna göre bölünmüş ve girişimci tutum ve niyetle ilgili olası farklılıklar olup olmadığını incelemek için alt veri setlerinde çoklu grup karşılaştırması yapılmıştır.

Ölçüm Modeli Analizi

Bu çalışmanın ölçüm modeli dört ölçüt izlenerek incelenmiştir; (a) Madde güvenilirliği (b) İç tutarlılık (c) Yakınsama geçerliği (d) Ayırt edici geçerlik.

Madde Güvenirliği

Öğrencilere verilen anket maddelerinin yükleri, ilgili örtük yapıları ile incelenerek madde güvenilirliği değerlendirilmiştir. Maddelerin yüklerinin 0.70'i geçmesi gereklidir (Hair vd., 2016). Tablo 2'de yer alan veriler, tüm öğelerin yüklerinin gereksinimi karşıladığını göstermektedir.

Tablo 2. Araştırma modelindeki yapıların ve maddelerin cronbach alpha, bileşik güvenirlik, çıkarılan ortalama varyans (AVE) ve faktör yükleri (N=243).

Yapı/Madde	Cronbach Alpha	Bileşik Güvenirlik	AVE	Madde Yükleri
Davranışsal Bileşen (DAB)	0.78	0.82	0.69	
DAB1				0.81
DAB2				0.82
DAB3				0.81
DAB4				0.81
DAB5				0.79
DAB6				0.78
Bilişsel Bileşen (BİB)	0.77	0.89	0.71	
BİB1				0.75
BİB2				0.84
BİB3				0.85
BİB4				0.83
BİB5				0.78
BİB6				0.79
Duyuşsal Bileşen (DUB)	0.79	0.85	0.69	
DUB1				0.78
DUB2				0.78
DUB3				0.76
DUB4				0.79
Girişimcilik Niyeti (GN)	0.77	0.83	0.74	
GN1				0.84
GN2				0.85
GN3				0.84
GN4				0.84
GN5				0.83
Girişimcilik Ortamı (GO)	0.82	0.86	0.71	
GO1				0.85
GO2				0.79
GO3				0.75
GO4				0.84

Yakınsama Geçerliği

Bu ölçüt teorik olarak birbirleriyle ilişkili olan anket maddelerinin pratikte ne ölçüde ilişkili olduklarını araştırır (Hair, Ringle ve Sarsted, 2011). Yakınsama geçerliği her bir yapının iç tutarlık ve ortalama çıkarılan varyansı (AVE) kontrol edilerek incelenmiştir.

İç tutarlılık: Her bir yapının iç tutarlılığı, bileşik güvenilirlikle değerlendirilmiştir. İç tutarlılığı olan bir modelin bileşik güvenilirliği 0.70'den fazla olmalıdır (Nunnally, 1994). Tablo 2'deki veriler asgari iç tutarlılık gereksiniminin karşılandığını göstermektedir.

AVE: Ortalama çıkarılan varyans bir yapının göstergelerinden elde ettiği varyans miktarını, ölçüm hatalarından kaynaklanan varyans miktarı ile karşılaştırarak değerlendirir. 0.50'lik minimum ortalama çıkarılan varyans değeri, göstergelerin varyansının en az %50'sinin açıklandığını göstermektedir (Hair vd., 2011). Tablo 2'deki veriler araştırma modelindeki yapıların ortama çıkarılan varyanslarının minimum gereksinimi karşıladıklarını göstermektedir.

Ayırt Edici Geçerlik

Araştırma modelinin ayırt edici geçerliği genel olarak iki yönden incelenir: AVE'nin karekökü yani her bir yapı için AVE'nin karekökü diğer yapılarla korelasyon katsayılarını aşmalıdır (Chin, 1998) ve anket maddeleri bir yapıda diğer yapılara göre daha fazla yüklenmelidir (Chin, Marcolin ve Newsted, 2003). Bu çalışmada AVE'nin kareköklerine bakılmış ve ayırt edici geçerliği belirleyen veriler Tablo 3'te verilmiştir.

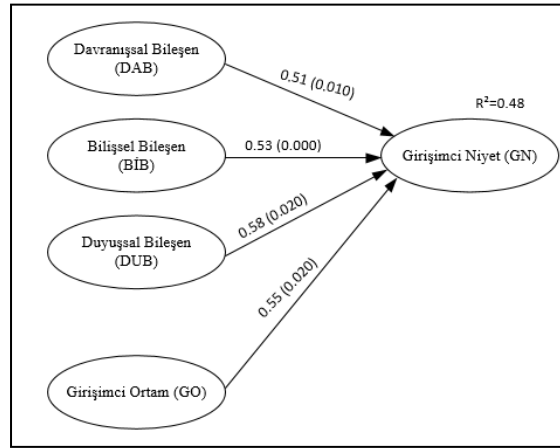
Tablo 3. Araştırma modeli ayırt edici geçerliliği (N=243)

Yapı	DAB	BİB	DUB	GN	GO
DAB	0.82				
BİB	0.55	0.85			
DUB	0.54	0.61	0.84		
GN	0.56	0.51	0.57	0.82	
GO	0.55	0.52	0.54	0.51	0.84

Yapısal Model

Bu çalışmanın yapısal modeli, endojen yapıların yol katsayılarının anlamlılık düzeyleri ve açıklayıcı gücü ile değerlendirilmiştir. Şekil 2, bu çalışmada kullanılan yapısal modelin doğrulama sonuçlarını göstermektedir. Yapısal modeldeki yol katsayılarının

istatistiksel önemini incelemek için önyükleme analizlerinden yararlanılmıştır. Çünkü PLS-SEM dağılımsal varsayımlara dayanmaz ve bu nedenle anlamlılık seviyeleri parametrik yaklaşımlarla incelenmeye uygun değildir (Hair vd., 2016).

Şekil 2. Araştırma modeli SEM sonuçları

PLS-SEM, endojen yapılarda açıklanan varyansı en üst düzeye çıkarmayı amaçladığından, yapısal modellerin kalitesinin değerlendirilmesinde endojen değerlerin R^2 değerleri birincil kriter olarak görülmüştür (Henseler, Ringle ve Sinkovics, 2009). Bununla birlikte ortak kabul görmüş R^2 değerlerinin bulunmaması nedeniyle bu araştırmada Cohen (2013)'in yönergeleri izlenmiştir. Şekil 2'de görüldüğü gibi girişimcilik niyetinin R^2 değeri 0.48'dir ve bu, araştırma modelinin açıklayıcı gücünü oluşturmaktadır.

Tablo 4. Araştırma modeli için önyükleme doğrulama sonuçları

Hipotez	Yol Katsayıları	p	Karar	
H1	DAB → GN	0.51	0.010	Desteklendi
H2	BİB → GN	0.55	0.000	Desteklendi
H3	DUB → GN	0.58	0.020	Desteklendi
H4	GO → GN	0.55	0.020	Desteklendi

Tablo 4 yol katsayıları ile önyükleme doğrulama sonuçlarını göstermektedir. Sonuçlar girişimcilik niyetinin davranışsal (0.51), bilişsel (0.55), duyuşsal (0.58) ve girişimcilik ortamı (0.55) bileşenleriyle önemli ölçüde tahmin edilebildiğini ve dolayısıyla H1, H2, H3 ve H4 hipotezlerinin desteklendiğini göstermiştir. Ayrıca tüm bağımsız değişkenler, bağımlı değişkeni olumlu etkilemiştir.

Gruplar Arası Karşılaştırma

Araştırma modelinin yapısal düzeylerindeki farklılıklar karşılaştırılarak çok gruplu karşılaştırma yapılmıştır. Farklı katılımcı gruplarına dayanan araştırma modellerinin yol katsayıları incelenmiştir. Yapılar arasında yol modellemesi yapmanın amacı yapılar arasındaki doğrusal ilişkileri tahmin etmektir. Önyükleme t-testi yaklaşımı üç aşamalı bir prosedürle tamamlanmıştır: (a) tüm veri kümesi gruplara ayrılmıştır, (b) önyükleme örnekleri, her grup için değiştirilerek incelenmiştir, (c) alt örnekler yol katsayılarının standart hata tahminleri açısından t-testi ile karşılaştırılmıştır.

Ailenin Girişimci Olma Durumu

Tablo 5, katılımcıların ailelerinin girişimci olma durumlarına göre farklılaşmaları göstermektedir. Bu verilere göre aile geçmişinde girişimci olan ya da olmayan öğrenciler arasında anlamlı farklılıklar görülmüştür.

Tablo 5. Ailenin girişimci olma durumuna göre karşılaştırma

Hipotez	Genel	Girişimci	Girişimci değil	t	p
H1 DAB → GN	0.61	0.71	0.51	2.09	0.00
H2 BİB → GN	0.47	0.53	0.41	1.97	0.08
H3 DUB → GN	0.51	0.59	0.47	1.89	0.01
H4 GO → GN	0.47	0.42	0.49	2.08	0.21

DAB → GN ve DUB → GN yol katsayılarına göre ailesi girişimci olan öğrencilerin olmayan öğrencilere göre davranışsal ve duyuşsal bileşenin girişimcilik niyeti üzerinde yüksek bir etkisi olduğu görülmektedir. Fakat BİB → GN ve GO → GN yol katsayılarına bakıldığında bilişsel bileşen ve girişimci ortamın girişimcilik niyeti üzerinde ailenin girişimci olma geçmişine göre bir anlamlı bir etkisi olmadığı görülmektedir.

Dersin Zorunlu-Seçmeli Olması

Tablo 6, öğrencilerin dersi kendileri seçerek alma ya da dersi zorunlu alma durumlarına göre farklılaşmalarını göstermektedir. Bu verilere göre dersi zorunlu ya da seçmeli alan öğrenciler arasında anlamlı farklılıklar görülmüştür.

Tablo 6. Dersi alma durumuna göre karşılaştırma

Hipotez	Genel	Zorunlu	Seçmeli	t	p
H1 DAB → GN	0.43	0.41	0.44	2.09	0.07
H2 BİB → GN	0.51	0.48	0.61	1.97	0.04
H3 DUB → GN	0.36	0.34	0.39	1.89	0.09
H4 GO → GN	0.53	0.56	0.49	2.08	0.11

H2 yol katsayısına göre dersi seçmeli olarak alan öğrencilerin dersi zorunlu alan öğrencilere göre bilişsel bileşenin girişimcilik niyeti üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu görülmüştür. H1, H3 ve H4 yol katsayılarına bakıldığında ise dersi zorunlu ya da seçmeli alan öğrencilere göre davranışsal, duyuşsal ya da girişimcilik ortamı bileşenlerinin girişimcilik niyeti üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı görülmüştür.

TARTIŞMA

Girişimcilik faaliyetinin tipik bir planlı davranış örneği olduğu iddia edilmekle birlikte bu tür çalışmalarla bireylerin tutumlarının (davranışsal, bilişsel, duyuşsal) ve girişimci ortamın girişimcilik niyetini artırdığına yönelik bulgular elde edilmiştir. Bu çalışmanın amacı planlı davranış teorisine göre oluşturulan bir kavramsal çerçevenin geçerliğini incelemektir. Bu çerçeve, Türkiye’de eğitim fakültesinde öğrenim gören ve girişimcilik dersi alan öğrencilerin girişimcilik eğitimine yönelik tutumu ile girişimcilik niyetleri arasındaki ilişkiyi test etmiştir. Bulgular, girişimcilik eğitime yönelik tutumların girişimci niyet üzerindeki etkisinin belirli boyutlarda anlamlı derecede açıklama gücüne sahip olduğunu ve girişimcilik niyetini artırmak için yakından ilgili olduğunu göstermiştir. Çalışmada elde edilen sonuçlar, sadece geleneksel psikoloji alanında değil (Ajzen, 2002) aynı zamanda girişimcilik alanındaki çalışmaların sonuçlarıyla da paralellik göstermektedir paralellik göstermektedir ya da desteklenmektedir

ifadelerinden biri kullanılsa daha uygun olur (Müller, 2009; Newman, Obschonka, Schwarz, Cohen ve Nielsen 2019; Liu, Lin, Zhao ve Zhao, 2019; Toklu, 2020). Ayrıntılı olarak bakıldığında her bir tutum bileşeninin (davranışsal, bilişsel, duyuşsal) girişimci niyet üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu görülmüştür. Bu sonuçlar da daha önce yapılan çalışmaların sonuçlarını desteklemektedir (Kolvereid, 1996; Von Graevenitz, Harhoff ve Weber, 2010, Kalkan, 2011). Dolayısıyla bu araştırma eğitim fakültesinde girişimcilik eğitime yönelik niyet ve tutum arasında bir ilişki olduğuna dair kanıt sağlamıştır. Daha önce yapılan çalışmalarda farklı alanlarda olduğu gibi eğitim fakültesinde de girişimcilik eğitiminin girişimcilik faaliyetini teşvik etmede önemli bir rol oynadığı görülmüştür (Potishuk ve Kratzer, 2017; Ferri vd., 2018).

Çalışmadan elde edilen bulgular, girişimcilik eğitimlerinin gerekliliği, yapısı ve öğretim yöntemleriyle ilgili soruları yanıtlamaya yardımcı olduğu gibi kontrol gruplarının da tutum ve niyet arasındaki ilişki üzerindeki etkisini doğrulamıştır. Daha önce yapılan çalışmalarda cinsiyetin tutum ve niyet arasındaki ilişki üzerinde etkisinin olmaması üzerine (Nowinski vd., 2019) bu çalışmada cinsiyet değişkeni incelenmemiştir. Ailenin girişimci olması durumu ve girişimcilik dersinin zorunlu ya da seçmeli alınmasının ise tutum ve niyet arasındaki ilişkiyi belirli düzeylerde etkilediği görülmüştür. Ailesi girişimci olan öğrencilerde davranışsal ve duyuşsal boyutlarda girişimcilik niyetinin anlamlı düzeyde etkilendiği bulunmuştur. Girişimcilik dersini seçmeli olarak alan öğrencilerde ise bilişsel boyutta girişimcilik niyetinin etkilendiği sonucuna ulaşılmıştır. Sonuçlara göre girişimcilik eğitime yönelik tutumun girişimcilik niyetini etkilediği açıktır. Bu sebeple eğitim fakültelerinde teknoloji odaklı girişimci derslerin hazırlanması ve uygulanmasıyla gençler arasında girişimci bir zihniyet yaratmaya büyük ölçüde katkıda bulunulabilir.

Bu çalışmada elde edilen önemli bulgulardan birisi girişimcilik eğitime yönelik tutumun eğitim fakültesindeki öğrencilerin girişimci niyetlerini etkileme konusunda önemli bir rol oynamasıdır. Girişimcilik eğitimleri verilmeden önceki çalışmalar bir bireyin doğasında var olan özelliklerin, eğitim düzeyinin, aile geçmişinin, kariyer beklentisinin girişimcilik niyeti üzerine olan etkilerine odaklanmıştır. Bu çalışma ise

girişimcilik eğitime yönelik tutumun girişimcilik niyetine etkisiyle birlikte ailenin girişimci olma durumu ve alınan dersin zorunlu ya da seçmeli olma durumu da kontrol değişkenleri olarak incelenmiştir. Bu inceleme de planlı davranış teorisi temel alınarak öğrenme perspektifi temelinde inşa edilen etkili bir araştırma modeliyle test edilmiştir. Çalışma bulguları mevcut teorileri desteklemekle birlikte gelecekteki çalışmalar için de önemli bir referans görevi görebilir.

SONUÇ

Girişimcilik eğitimi öğrencilerin kendi işlerini geliştirmeyi tercih edip etmediklerine bakmaksızın dünyaya farklı bir bakış açısıyla bakmalarını sağlar. Bu çalışma, temel olarak eğitim fakültesindeki öğrencilerin girişimcilik eğitime yönelik tutumlarının girişimcilik niyetlerine olan etkisinin değerlendirmesini yapmayı amaçlamıştır. Bununla birlikte iki kontrol değişkeniyle girişimcilik ortamının girişimci niyet üzerindeki etkisine de bakılmıştır. Sonuçlara bakıldığında araştırma hipotezlerinin önemli ölçüde desteklendiği görülmektedir. Girişimcilik eğitime yönelik tutumun girişimcilik niyeti üzerinde önemli ve olumlu bir yönde etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca ailesi girişimci olan öğrencilerde girişimci niyetin belirli boyutlarda etkilendiği, dersin zorunlu ya da seçmeli alınması durumuna göre de bilişsel bileşen düzeyinde girişimcilik niyeti üzerinde bir etki olduğu belirlenmiştir.

Planlı davranış teorisi temel alınarak hazırlanan bu araştırma modeli girişimcilik eğitimi verenler için bir rehber görevi görebilir. Girişimcilik niyetini etkileyen faktörlerin daha iyi anlaşılması, girişimcilik eğitimlerinin geliştirilmesine yardımcı olur. Eğitim fakültelerinde girişimcilik faaliyetlerini geliştirmek için etkili müfredat ve teknoloji odaklı bir eğitim oluşturulması konusunda tanısal bir yardım materyali olarak araştırma modelinde hangi değişkenlerin ne ölçüde etkilendiği durumunun dikkate alınması önerilmektedir. Bununla birlikte makul ve tercih edilesi bir kariyer seçeneği olarak girişimcilik imajını iyileştirmek, öğrencilerin girişimciliğe yönelik niyetlerini etkileyebilir. Eğitim fakültelerinin sadece öğretmen yetiştirme amacıyla değil aynı zamanda girişimci kariyer konusunda da öğrencileri teşvik etmeleri gerekmektedir. Bu

sebeple üniversitenin kariyerle ilgili birimleri ve ilgili bölgede yer alan girişimciler ve girişimci destekçileri ile bağlantı kurulması eğitim fakültelerinin de bir misyonu olmalıdır.

Girişimcilik hem uygun bir zihin yapısı hem de girişimcilik eğitimi gerektiren bir faaliyettir. Eğitim fakültesi öğrencileri, uygun girişimcilik eğitimleriyle girişimcilik süreci için gerekli olan bilgi, beceri ve pratik deneyimi edinebilir ve bu da girişimcilik niyetlerini daha da geliştirebilir. Öğrenciler tarafından daha güçlü bir şekilde algılanan girişimcilik eğitimi, öğrencilerin girişimcilik potansiyellerini güçlendirebilir, girişimcilik güven ve tutkularına ilham verebilir. Üniversitelerin ve özel olarak da eğitim fakültelerinin girişimcilik eğitiminin içeriğini zenginleştirmek ve etkililiklerini arttırmak için elverişli bir ortam yaratmaya daha fazla özen göstermeleri önerilmektedir. Bu kapsamda araştırmacı tarafından girişimcilik eğitimlerinin iş fikri geliştirme süreci, bilişim teknolojileri ve problem-çözme desteğiyle bütünleşik bir hale dönüştürülmesi planlanmaktadır. Buna benzer şekilde eğitim uygulamalarının geliştirilmesi, uygulanması ve etkililiğinin ölçülmesi önerilmektedir.

Çalışmada örneklem büyüklüğü yeterlidir fakat belirli bir fakülteden veri alınmış olması sonuçların genellenebilirliği açısından bir sınırlama olarak düşünülebilir. Yine eğitim fakülteleri özelinde ama sayıca daha fazla bir örneklem ile kapsamlı bir çalışma yapılabilir. Bu çalışmada kontrol değişkenleri olarak ailenin girişimci olma durumu ve dersin zorunlu/seçmeli olma durumu incelenmiştir. Bölüm ve cinsiyet değişkenlerinin daha önce araştırıldığı görülmektedir. Gelecek çalışmalarda daha farklı kontrol değişkenlerinin de (iş deneyimi, girişimci arkadaş sahibi olma, akademik başarı vb.) incelenmesi önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- Ajzen, I. (2002). Perceived behavioural control, self-efficacy, locus of control and the theory of planned behaviour. *Journal of Applied Social Psychology, 32*, 665-683.
- Anagün, Ş. S. ve Atalay, N. (2017). Sınıf öğretmeni adaylarının girişimcilik becerisine ilişkin yeterlik algıları. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 41*, 298-313.
- Arpacı, İ. (2015). Eğitim fakültesinde verilen girişimcilik dersinin öğretim etkinliğinin öğrenciler tarafından değerlendirilmesi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 30*, 138-154.
- Aydın, E. ve Öner, G. (2016). Sosyal bilgiler ve sınıf öğretmeni adaylarının girişimcilik düzeylerinin incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, 17(3)*, 497-515.
- Bernstein, A. (2011). *Nature vs. nurture: Who is interested in entrepreneurship education? A study of business and technology undergraduates based on social cognitive career theory* (Unpublished doctoral dissertation). The George Washington University, School of Business, Washington D.C.
- Bell, E., Bryman, A., & Harley, B. (2018). *Business research methods*. Oxford university press.
- Cavazos-Arroyo, J., Puente-Díaz, R., & Agarwal, N. (2017). An examination of certain antecedents of social entrepreneurial intentions among Mexico residents. *Revista Brasileira de Gestão de Negócios-RBGN, 19(64)*, 180-199.
- Chin, W. W. (1998). The partial least squares approach to structural equation modeling. *Modern methods for business research, 295(2)*, 295-336.
- Chin, W. W., Marcolin, B. L., & Newsted, P. R. (2003). A partial least squares latent variable modeling approach for measuring interaction effects: Results from a Monte Carlo simulation study and an electronic-mail emotion/adoption study. *Information systems research, 14(2)*, 189-217.
- Cohen, J. (2013). *Statistical power analysis for the behavioral sciences*. Academic press.
- Çingı, H. (1990). *Örnekleme Kuramı*. Ankara: H.Ü. Fen Fakültesi Yayınları.
- Díaz-Casero, J. C., Hernández-Mogollón, R., & Roldán, J. L. (2012). A structural model of the antecedents to entrepreneurial capacity. *International Small Business Journal, 30(8)*, 850-872.
- Duell, O. K., & Schommer-Aikins, M. (2001). Measures of people's beliefs about knowledge and learning. *Educational psychology review, 13(4)*, 419-449.

- Fayolle, A. (2013). Personal views on the future of entrepreneurship education. *Entrepreneurship & Regional Development*, 25(7), 692-701.
- Fenech, R., Bagnant, P. & Ivanov, D. (2019). Entrepreneurial attitudes, self-efficacy and subjective norms amongst female Emirati Entrepreneurs. *International Journal of Entrepreneurship*, 23(1), 1-11.
- Ferri, L., Ginesti, G., Spanò, R., & Zampella, A. (2018). Exploring the entrepreneurial intention of female students in Italy. *Journal of Open Innovation: Technology, Market, and Complexity*, 4(3), 27.
- Finkle, T. A., & Deeds, D. (2001). Trends in the market for entrepreneurship faculty, 1989–1998. *Journal of Business Venturing*, 16(6), 613-630.
- Franke, N. & Luthje, C. (2004). Entrepreneurial intentions of business students: A benchmarking study. *International Journal of Innovation and Technology Management*, 1(3), 269-288.
- Green, W. S. (2010). *5 reasons entrepreneurship education is good education*. 8th Annual National Association for Community College Entrepreneurship Conference, Orlando, Florida.
- Hair Jr, J. F., Hult, G. T. M., Ringle, C., & Sarstedt, M. (2016). *A primer on partial least squares structural equation modeling (PLS-SEM)*. Sage publications.
- Hair, J. F., Ringle, C. M., & Sarstedt, M. (2011). PLS-SEM: Indeed a silver bullet. *Journal of Marketing theory and Practice*, 19(2), 139-152.
- Henseler, J., Ringle, C. M., & Sinkovics, R. R. (2009). The use of partial least squares path modeling in international marketing. In *New challenges to international marketing*. Emerald Group Publishing Limited.
- Iakovleva, T., Kolvereid, L., & Stephan, U. (2011). Entrepreneurial Intentions in Developing and Developed Countries. *Education & Training*, 53(5), 353-370.
- Kalkan, A. . (2011). Kişisel Tutum, Öznel Norm Ve Algılanan Davranış Kontrolünün Girişimcilik Niyeti Üzerindeki Etkisi: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14, 189-206.
- Kassean, H., Vanevenhoven, J., Ligouri, E. & Winkel, D. E. (2015). Entrepreneurship education: A need for reflection, real-world experience and action. *International Journal of Entrepreneurial Behaviour & Research*, 21, 690-708.
- Kolvereid, L. (1996). Organizational employment versus self-employment: Reasons for career choice intentions. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 20(3), 23-31.
- Köstekçi, E. (2016). *Öğretmen adaylarının girişimcilik özellikleri ile yansıtıcı düşünme düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Bartın Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Bartın.

- Liñán, F., & Chen, Y. W. (2009). Development and cross-cultural application of a specific instrument to measure entrepreneurial intentions. *Entrepreneurship theory and practice*, 33(3), 593-617.
- Liu, X., Lin, C., Zhao, G., & Zhao, D. (2019). Research on the effects of entrepreneurial education and entrepreneurial self-efficacy on college students' entrepreneurial intention. *Frontiers in psychology*, 10, 869.
- Memduhoğlu, H. B. ve Şahin, M. (2017). Öğretmen adaylarının girişimcilik düzeylerinin incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 297-307.
- Moberg, K. (2014). *Assessing the impact of entrepreneurship education – from ABC to PhD* (Unpublished doctoral dissertation). Copenhagen Business School, Denmark.
- Müller, S. (2009). *Encouraging future entrepreneurs: The effect of entrepreneurship course characteristics on entrepreneurial intention* (Doctoral dissertation, EDIS: <http://www.biblio.unisg.ch/www/edis.nsf/wwwDisplayIdentifier/3550>).
- Newbery, R., Lean, J., Moizer, J., & Haddoud, M. (2018). Entrepreneurial identity formation during the initial entrepreneurial experience: The influence of simulation feedback and existing identity. *Journal of Business Research*, 85, 51-59.
- Newman, A., Obschonka, M., Schwarz, S., Cohen, M., & Nielsen, I. (2019). Entrepreneurial self-efficacy: A systematic review of the literature on its theoretical foundations, measurement, antecedents, and outcomes, and an agenda for future research. *Journal of Vocational Behavior*, 110, 403-419.
- Nowiński, W., Haddoud, M. Y., Lančarič, D., Egerová, D., & Czeglédi, C. (2019). The impact of entrepreneurship education, entrepreneurial self-efficacy and gender on entrepreneurial intentions of university students in the Visegrad countries. *Studies in Higher Education*, 44(2), 361-379.
- Nunnally, J. C. (1994). *Psychometric theory 3E*. Tata McGraw-hill education.
- Obschonka, M., & Hahn, E. (2018). Personal agency in newly arrived refugees: The role of personality, entrepreneurial cognitions and intentions, and career adaptability. *Journal of Vocational Behavior*, 105, 173-184.
- Pan, V. L. ve Akay, C. (2015). Eğitim fakültesi öğrencilerinin girişimcilik düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *NWSA-Education Sciences*, 1c0637, 10(2), 125-138.
- Peng, Z., Lu, G., & Kang, H. (2013). Entrepreneurial intentions and its influencing factors: A survey of the university students in Xi'an China. *Creative education*, 3(08), 95.

- Potishuk, V., & Kratzer, J. (2017). Factors affecting entrepreneurial intentions and entrepreneurial attitudes in higher education. *Journal of Entrepreneurship Education*, 20(1), 25-44.
- Pulka, B. M., Aminu, A. A., & Rikwentshe, R. (2015). The effects of entrepreneurship education on university students' attitude and entrepreneurial intention. *European Journal of Business and Management*, 7(20), 149-157.
- Robinson, P. B., Stimpson, D. V., Huefner, J. C., & Hunt, H. K. (1991). An attitude approach to the prediction of entrepreneurship. *Entrepreneurship theory and practice*, 15(4), 13-32.
- Seçgin, Y. (2020). The effect of entrepreneurship education on entrepreneurship tender: A research on university students. *Business & Management Studies: An International Journal*, 8(1), 803-827.
- Smith, S., Hamilton, M. & Fabian, K. (2019). Entrepreneurial drivers, barriers and enablers of computing students: Gendered perspectives from an Australian and UK university. *Studies in Higher Education*, 28, 1-14.
- Şahin, F., Karadağ, H., & Tuncer, B. (2019). Big five personality traits, entrepreneurial self-efficacy and entrepreneurial intention. *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*, 25(6), 1188-1211.
- Toklu, A. T. (2020). Genç Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Niyeti üzerinde Planlı Davranış Teorisi ile birlikte Fırsatları Görme ve Teşvik Desteğinin Etkisi. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(3), 753-762.
- Valencia-Arias, A., Montoya, I., & Montoya, A. (2018). Constructs and relationships in the study of entrepreneurial intentions in university students. *International Journal of Environmental & Science Education*, 13(1), 31-52.
- Von Graevenitz, G., Harhoff, D., & Weber, R. (2010). The effects of entrepreneurship education. *Journal of Economic behavior & organization*, 76(1), 90-112.
- Warnecke, T. (2013). Entrepreneurship and gender: An institutional perspective. *Journal of Economic Issues*, 47(2), 455-464.
- Wei, X., Liu, X. & Sha, J. (2019). How does the entrepreneurship education influence the students' innovation? Testing on the multiple mediation model. *Frontiers in Psychology*, 10, 1-10.
- Yıldız, H. ve Zehir, C. (2019). Uygulamalı girişimcilik eğitiminin girişimcilik eğilimi üzerindeki etkisi: Mühendis adayları üzerinde bir araştırma. *Yönetim ve Ekonomi: Celal Bayar Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 26(2), 453-476.

ORCID

Ekmel ÇETİN <https://orcid.org/0000-0002-1076-8887>

SUMMARY

Aim

Entrepreneurship education is considered as one of the most innovative and effective forces that determine the order of the competitive economy of countries. Since 2016, entrepreneurship education which is supported by KOSGEB have started to be given in mandatory status in education faculties. With the renewed education faculty programs in 2018, it has been transformed into an elective course and continues to be given in line with the interests of the students. It is a question that should be answered about how the students' attitudes towards entrepreneurship education are. The aim of this study is to determine the attitudes of students who are studying at the faculty of education and have taken entrepreneurship course. It was also aimed to measure the effect of the attitude towards the intention to become an entrepreneur. Findings of the study will contribute to lecturers and researchers, especially in the field of entrepreneurship education provided in education faculties.

Method

The aim of this study was determined in line with Planned Behavior Theory (PBT). According to this theory, behavioral intentions and behaviors are shaped according to behavior, subjective norms and attitude towards perceived behavior control. Survey study was conducted to establish the relationship between the structures proposed in the study. A mixed method was used with both random and purposeful sampling (students taking Entrepreneurship course) strategy. The questionnaire was sent online to 411 students who studied in different teaching fields of the Faculty of Education and took "Entrepreneurship" or "Economy and Entrepreneurship" course in the last 3 academic semesters. A total of 243 completed questionnaires were received. As a data collection tool, a questionnaire consisting of four parts was sent to the participants online: (1) demographic data, (2) data on attitudes towards entrepreneurship education, (3) data on the entrepreneurial intentions of the participants, (4) entrepreneurship environment in Turkey. There are a total of 25 questions in the questionnaire. PLS-SEM Partial Least Squares Structural Equation Model was used for analysis of the research model. Explanatory analysis techniques were used to maximize the explained variance for dependent variables.

Findings

The structural model of this study was evaluated with the significance levels and explanatory power of the path coefficients of endogenous structures. Path coefficients showed that entrepreneurial intention can be predicted significantly with behavioral (0.51), cognitive (0.55), affective (0.58) and entrepreneurial environment (0.55) components and thus research hypotheses are supported. In addition, all independent variables positively affected the dependent variable. Considering the control variables, it is seen that the behavioral and affective component has a higher effect on the entrepreneurial intention of the students whose families are entrepreneurs. It was observed that the cognitive component had a significant effect on the entrepreneurial intention of the students who took the course as an elective, according to the students who took the course compulsory.

Discussion and Conclusion

Although it is claimed that entrepreneurship activity is a typical example of planned behavior, it has been found with such studies that the attitudes of individuals (behavioral, cognitive, affective)

and the entrepreneurial environment increase entrepreneurial intention. Each attitude component (behavioral, cognitive, affective) has a significant effect on entrepreneurial intention. Results helped to answer questions about the necessity, structure and teaching methods of entrepreneurship training, as well as confirmed the influence of control groups on the relationship between attitude and intention. This research model, which is prepared on the basis of planned behavior theory, can serve as a guide for entrepreneurship education. A better understanding of the factors that affect entrepreneurial intention helps to improve entrepreneurship training. It is recommended to take into account the extent to which variables are affected in the research model as a diagnostic aid material in order to develop an effective curriculum and technology-oriented education to develop entrepreneurship activities in Education Faculties. Faculties of Education are required to encourage students not only for the purpose of training teachers but also for entrepreneurial careers.

EK 1. Veri Toplama Aracı**Davranışsal Bileşen (DAB)**

DAB1	Üniversitede aldığım girişimcilik dersini sevdim
DAB2	Girişimcilik dersi, girişimci bir kariyer belirleme konusunda ilgimi artırdı
DAB3	Girişimciliğin üniversitede çok önemli bir ders olduğunu düşünüyorum
DAB4*	Girişimcilik dersi girişimci kariyer fırsatını düşünerek karar almama yardımcı oldu
DAB5	Üniversitede girişimcilik dersi almaktan memnun kaldım
DAB6	Girişimciliği önemli bir kariyer seçeneği olarak görüyorum
DAB7	Girişimcilik dersi mezuniyetten sonra girişimciliğe yönelmem için beni cesaretlendirdi
DAB8*	Girişimcilik dersi öğretim elemanı başarılı girişimcilerle görüşmeme yardımcı oldu
DAB9*	Üniversite Kariyer Merkezi öğrencilere girişimci olmaları için motivasyon sağlayacak başarılı girişimcilerle görüşme konusunda yardımcı olur

Bilişsel Bileşen (BİB)

BİB1	Girişimcilik dersi iş dünyasındaki fırsatları görmemi ve tanımlamamı sağladı
BİB2	Girişimcilik dersi insan ihtiyaçlarına yönelik mal ya da hizmetleri oluşturmayı öğretti
BİB3	Girişimcilik dersi başarılı bir şekilde iş planı oluşturmayı öğretti
BİB4	Aldığım Girişimcilik dersi programına göre yeni bir iş oluşturma becerilerine sahibim
BİB5*	Aldığım Girişimcilik dersi programına göre iş fırsatlarını tanımlayabilirim
BİB6	Girişimcilik dersi fizibilite çalışmalarını yapmayı öğretti
BİB7*	Girişimcilik dersi, girişimciliğe olan ilgimi uyandırdı
BİB8	Girişimcilik dersi sayesinde girişimcilikle ilgili bilgi ve becerilerim tamamiyle gelişti
BİB9*	Genel anlamda üniversitemde verilen Girişimcilik dersinden memnun kaldım

Duyuşsal Bileşen (DUB)

DUB1	Lisans eğitimim bittikten sonra girişimci olmak isterim
DUB2	Girişimci olma ve kendi işimi yürütme fikri bana cazip gelir
DUB3	Kendi işini kurmayı çok önemli bulurum
DUB4	Üniversitedeki girişimcilik dersi beni girişimci kariyer oluşturma konusunda verimli bir şekilde hazırladı

Girişimcilik Niyeti (GN)

GN1	Girişimci bir kariyer bana çekici gelir
GN2	Fırsatlar ve kaynaklara sahip olunca bir iş kurup yönetmek isterim
GN3*	Fikrine değer verdiğim insanlar girişimci olmam konusunda beni onaylarlar
GN4	Benim için önemli olan insanların çoğu girişimci olmam konusunda beni onaylarlar
GN5	Girişimci olmak beni tatmin eder
GN6*	Girişimci olmanın benim için dezavantajdan çok avantajı vardır
GN7	Diğer seçenekleri düşündüğümde, girişimci olmayı tercih ederim

Girişimcilik Ortamı (GO)

GO1	Türkiye bir iş kurup yönetmek konusunda çok mükemmel bir ülkedir
GO2	Bulduğum bölgedeki yerel yönetimler girişimciliği destekler
GO3*	Türkiye'de bir iş kurabilmek için gerekli mali desteği oluşturmak oldukça zordur
GO4	Yeni bir iş kurabilmek için gerekli desteğe nasıl erişebileceğimi biliyorum
GO5	Türkiye'deki girişimcilik destekleri konusunda bilgiye sahibim

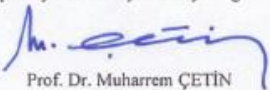
*İşaretili maddeler faktör analizinden sonra çıkarılmıştır.

EK 2. Etik Kurul Onay Belgesi

KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ		
SOSYAL ve BEŞERİ BİLİMLER ARAŞTIRMA ve YAYIN ETİK KURUL KARARI		
Toplantı Sayısı	Karar Sayısı	Karar Tarihi
4	107	25.12.2020

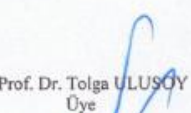
Üniversitemiz Eğitim Fakóltesi Dr. Arař. Gör. Ekmele ÇETİN'in yapmayı planladığı "Eğitim Fakóltesi Öğrencilerinin Girişimcilik Eğitimine Yönelik Tutumları ve Girişimcilik Niyetleri" isimli Bilimsel Araştırma Makalesi Çalışması Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma ve Yayın Etiği Kurulunca onaylanması uygun bulunmuştur.

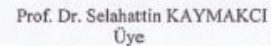
Bu bilgiler ışığında; Aydınlatılmış Onam Formunun gönüllülere imzalatılarak gerekli ilgilendirmelerin yapılması ve etik davranış ilkelerine uyulması şartıyla söz konusu araştırmanın yapılması Etik Kurulumuzca uygun görülmüş ve onaylanmasına toplantıya katılan üyelerin oybirliği ile karar verilmiştir.

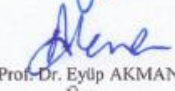

Prof. Dr. Muharrem ÇETİN
Başkan

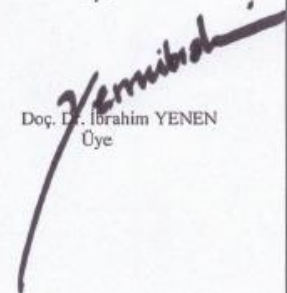

Prof. Dr. Yavuz DEMİREL
Üye

Prof. Dr. Kutay OKTAY
Üye

Prof. Dr. Tolga ULUSOY
Üye

Prof. Dr. Selahattin KAYMAKCI
Üye

Prof. Dr. Eytüp AKMAN
Üye

Doç. Dr. İbrahim YENEN
Üye